

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 462/2011-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. decembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti E., C., zastúpenej advokátkou JUDr. A. H. R., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6 NcC 20/2011 z 10. augusta 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti E. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. októbra 2011 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti E., C. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. H. R., K., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na

spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 NcC 20/2011 z 10. augusta 2011 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) prebieha súdne konanie vedené pod sp. zn. 17 C 257/2008 v právnej veci žalobcu – sťažovateľky – a žalovaného – S. (ďalej len „žalovaný“) predmetom ktorého je nárok sťažovateľky na náhradu škody v sume 23 183 243,64 € s príslušenstvom. Zákonnou sudkyňou v predmetnej veci bola JUDr. M. M.

Podaním z 11. októbra 2010 podal žalovaný námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi, o ktorej rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 3. novembra 2010 tak, že sudkyňu JUDr. M. M. z prerokúvania a rozhodovania predmetnej veci nevylúčil. Nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 105/2011 zo 14. júna 2011 bolo predmetné uznesenie zrušené.

Následne napadnutým uznesením krajský súd vylúčil všetkých sudcov okresného súdu z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 17 C 257/2008 a vec prikázal Okresnému súdu Prešov.

Podľa názoru sťažovateľky uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to najmä z dôvodu, že právne závery krajského súdu sú *„vzhľadom na skutkový stav zjavne neodôvodnené a arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné“*.

V tejto súvislosti sťažovateľka poukázala na judikatúru ústavného súdu, z ktorej vyplýva, že *„vo vzťahu k nestrannosti súdu (či už subjektívnej alebo objektívnej), sa posudzuje len pomer sudcu k veci, účastníkom konania alebo ich zástupcom, nikdy však nie*

ich pomer k svedkom alebo iným osobám zúčastneným na konaní. Z tohto dôvodu nemožno nestrannosť konajúceho sudcu posudzovať s prihliadnutím na povahu a rozsah úkonov vykonaných vo vzťahu k jeho osobe. Rovnako tak nemožno urobiť ani z dôvodu, že k jeho výpovedi v konaní nedošlo a teda nie je možné prejudikovať budúci postoj konajúcej sudkyne k svedkovi, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že výpoveď svedka môže byť Slovenským pozemkovým fondom v konaní pred všeobecným súdom zákonnými dôkazmi spochybnená, resp. vyvrátená.

Vzhľadom na skutočnosť, že

- vo vzťahu j zákonnej sudkyne neboli v námietkach zaujatosti uvedené žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodit' jej vzťah (pomer) k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, ako to predpokladá ustanovenie § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, t. j. zaujatosť zákonnej sudkyne bola namietnutá výlučne pre jej pomer k procesne neoprávnenej osobe (analogicky Uznesenie NS SR sp. zn. 1Ndz 1/2011 zo dňa 31. 01. 2011),

- pre vylúčenie sudcu nie je postačujúca iba domnienka účastníka o možnej neobjektívnosti sudcov (Uznesenie NS SR sp. zn. 5 Nc 2/2009 zo dňa 05. 02. 2009, Uznesenie NS SR sp. zn. 5 Nc 4/2009 zo dňa 09. 03. 2009), ale naopak, vyžaduje sa, aby obava účastníka konania bola preukázateľne a objektívne oprávnená, je Sťažovateľ toho názoru, že neboli splnené náležitosti námietky zaujatosti a teda súd mal postupovať v súlade s ustanovením § 15a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku...“.

Sťažovateľka ďalej poukázala na skutočnosť, že námietka zaujatosti bola podľa jej názoru uplatnená po uplynutí zákonom ustanovenej doby, teda až 11. októbra 2010, napriek tomu, že žalovaný sa o dôvodoch vylúčenia zákonnej sudkyne mohol dozvedieť už 5. apríla 2010, keď boli dôvody námietky proti zákonnej sudkyne zverejnené na internete, ako aj v tlači.

Sťažovateľka v sťažnosti tiež argumentovala, že podľa jej názoru neboli splnené ani „zákonné predpoklady na vylúčenie zákonnej sudkyne, resp. všetkých sudcov Okresného súdu Poprad“, pretože objektívny dôvod vylúčenia uvedených sudcov založený na existencii kolegiálnych vzťahov s bývalým sudcom Okresného súdu Poprad JUDr. Š. Z. (ktorý bol v blízkom príbuzenskom vzťahu s konateľom pôvodného žalobcu) nemôže byť, ako to vyplýva

z konštantnej judikatúry všeobecných súdov ako aj ústavného súdu, dôvodom na „spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania vecí z tohto dôvodu... Až v prípade, že by takýto vzťah prerástol cez takto chápaný profesionálny rámec a nadobudol by charakter bližšieho osobného vzťahu, mohla by takáto okolnosť byť dôvodom pre vylúčenie sudcu z pojednávania a rozhodovania vecí.“.

Podľa sťažovateľky žalovaný odôvodnil námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi argumentujúc výlučne pôsobením zákonnej sudkyne JUDr. M. M. a sudcu JUDr. Š. Z. na okresnom súde bez akýchkoľvek ďalších okolností a dôkazov vzbudzujúcich dôvodnú obavu, že tento kolegiálny vzťah môže vplývať na jej nezáujatosť a nestrannosť. Keďže z napadnutého uznesenia, z obsahu spisu ani z vyjadrenia zákonnej sudkyne nevyplýva, že by uvedený vzťah prerástol profesionálny rámec alebo bol aj vzťahom osobným, neexistuje dôvod, prečo by zákonná sudkyňa nemohla rozhodovať nezávisle a nestranne.

Sťažovateľka v sťažnosti tiež uviedla, že ani ústavný súd vo svojom náleze sp. zn. III. ÚS 105/2011, ktorým bol krajský súd viazaný, *„nevyslovil právny názor spočívajúci v tom, že samotná existencia kolegiálneho vzťahu medzi zákonnou sudkyňou a JUDr. Š. Z. je automaticky dôvodom pre jej vylúčenie ako aj vylúčenie všetkých ostatných sudcov z pojednávania a rozhodovania vecí vedenej Okresným súdom Poprad pod sp. zn. 17C/257/2008“.*

Vo vzťahu k vylúčeniu ostatných sudcov okresného súdu sa krajský súd podľa názoru sťažovateľky vôbec nezaoberal otázkou, či sa existencia kolegiálneho vzťahu ako dôvodu ich vylúčenia týka všetkých sudcov okresného súdu, neprihliadajúc najmä na možnosť, že od zániku funkcie sudcu JUDr. Š. Z. 31. októbra 2010 mohol začať niektorý sudca vykonávať funkciu sudcu, a teda kolegiálny vzťah medzi nimi nemohol vzniknúť.

Sťažovateľka súčasne navrhla, aby ústavný súd rozhodol o odklade vykonateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu, pretože v opačnom prípade *„môže dôjsť k reálnemu ohrozeniu Sťažovateľom označených práv, čo by Sťažovateľovi spôsobilo väčšiu ujmu než tá, aká môže vzniknúť iným účastníkom pri odložení vykonateľnosti Uznesenia...“.*

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal uznesenie, ktorým odloží vykonateľnosť uznesenia krajského súdu až do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

Vo veci samej sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví:

„1. Základné právo spoločnosti E., C..., na zákonného sudcu podľa článku 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných práv Uznesením Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 08. 2011 sp. zn. 6NcC 20/2011 porušené bolo.

2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 10. 08. 2011 sp. zn. 6NcC 20/2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť spoločnosti E., C., zapísanej... trovy konania vo výške 314,18 € na účet jej právneho zástupcu, JUDr. A. H. R., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu

(sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označila sťažovateľka, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán (všeobecný súd) porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 288/05). Za zjavne neopodstatnenú možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 OSP v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 16 ods. 1 OSP o tom, či je sudca vylúčený, rozhodne do desiatich dní od predloženia veci nadriadený súd v senáte.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľka namietala porušenie označených základných práv uznesením krajského súdu, ktorým tento súd rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej žalovaným vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 17 C 257/2008 o vylúčení všetkých sudcov okresného súdu z jej prerokovania a rozhodovania a o prikázaní veci Okresnému súdu Prešov.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že krajský súd porušil jej označené práva napadnutým uznesením v súvislosti s konaním o námietke zaujatosti tým, že:

- uvedené uznesenie krajského súdu je arbitrárne,
- neboli splnené náležitosti podanej námietky zaujatosti predpokladané zákonom,
- krajský súd rozhodol v danej veci napriek okolnosti, že námietka zaujatosti bola podaná oneskorene,
- neboli splnené zákonné predpoklady na vylúčenie zákonnej sudkyne, resp. všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania vo veci sťažovateľky.

Ústavný súd zo sťažnosti, z jej príloh, ako aj zo spisu ústavného súdu vedeného pod sp. zn. III. ÚS 105/2010 zistil, že žalovaný v podaní z 11. októbra 2010 doručenom okresnému súdu 12. októbra 2010 uplatnil námietku zaujatosti v tomto znení:

„Na Okresnom súde v Poprade (kde sa vec prejednáva) pôsobí na civilnom úseku aj sudca JUDr. Š. Z., pričom podľa medializovaných informácií sa môže jednať o otca Ing. Š. Z., ktorý pôsobil ako konateľ spoločnosti pôvodného žalobcu (t. j. A., s. r. o.). O tomto sme sa dozvedeli dňa 6. 10. 2010 z podania zo dňa 06. 10. 2010, ktoré bolo doručené tlačovému oddeleniu žalovaného a toto prikladáme v prílohe.“

Sudkyňa JUDr. M. M. vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla:

„Nepoznám účastníkov konania, bývalých, súčasných štatutárnych zástupcov pôvodného žalobcu A. s. r. o., taktiež štatutárnych zástupcov súčasného žalobcu, osoby oprávnené konať za žalovaného. Nie som v žiadnom vzťahu ani s právnymi zástupcami účastníkov konania. Nemám žiadny záujem na predmete konania, na výsledku prejednávanej veci.“

K dôvodu vznesenej námietky zaujatosti právnym zástupcom žalovaného konštatujem, že na Okresnom súde Poprad na civilnom úseku pôsobí sudca JUDr. Š. Z., ktorý je mojím kolegom. Z výpisu z Obchodného registra predchádzajúceho žalobcu A. s. r. o. je zrejmé, že v období od 16. 08. 2006 do 17. 07. 2008 konateľom spoločnosti bol Ing. Š. Z., bytom Ž. Mám vedomosť o tom, že Ing. Š. Z. je synom JUDr. Š. Z., sudcu tunajšieho súdu. Uvádzam však, že s Ing. Š. Z. nie som v žiadnom osobnom kontakte, nemám k nemu žiaden vzťah. S Ing. Š. Z. som sa stretla na pojednávaní v predmetnej veci, kde sa dostavil za účelom výsluchu ako svedok.

Ponechávam na úvahu nadriadeného súdu, či v záujme vylúčenia akejkoľvek pochybnosti o objektívnosti pojednávania veci tak, ako to má na mysli § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, je vhodné prejednávanie veci mnou ako zákonnou sudkyňou resp. ktorýmkoľvek sudcom Okresného súdu Poprad.“

V relevantnej časti napadnutého uznesenia krajský súd citoval podstatnú časť z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 105/2011 zo 14. júna 2011, ktorým bolo zrušené jeho predchádzajúce uznesenie sp. zn. 6 NcC 8/2010 z 2. novembra 2010 o nevyklúčení zákonnej sudkyne JUDr. M. M. z prerokovania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 17 C 257/2008, a následne uviedol:

„Európsky súd pre ľudské práva pripomína, že nie je možné uspokojiť sa len so subjektívnym hľadiskom nestrannosti, ale je potrebné skúmať, či sudca poskytuje záruky nestrannosti aj z objektívneho hľadiska. Objektívna nestrannosť sa pritom neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností, Je potrebné zdôrazniť, že sudca môže síce subjektívne rozhodovať absolútne nestranne, ale napriek tomu jeho nestrannosť môže byť spochybnená so zreteľom na jeho status, ktorý môže súvisieť s prejednávanou vecou. Práve tu Európsky súd uplatnil tzv. teóriu zdania (théorie des apparences), podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť v očiach strán. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná; musí sa aj javiť, že má byť vykonávaná (Justice must not only be done; it must also be seen to be done). Tento princíp súd vyložil z čl. 6 ods. 1 Dohovoru prvýkrát v prípade Delcourt proti Belgicku a neskôr aj v prípade Piersack proti Belgicku. Uvedený princíp spočívajúci v objektívnom hľadisku nestrannosti sudcu Európsky súd aplikoval aj v prípade Ferrantelli and Santangelo proti Taliansku, pričom ďalej zdôraznil, že sudca sa má objektívne javiť v očiach strán, že je nestranný a zároveň musí byť vylúčená akákoľvek vonkajšia oprávnená pochybnosť o jeho nestrannosti. Ide o dôveryhodnosť, ktorú v demokratickej spoločnosti musia súdy vzbudzovať vo verejnosti. Tento istý princíp bol aplikovaný aj v nedávnom prípade Kyprianou proti Cypru. (VALKO, E. – JABLONKA, B.: Právo na nestranný súd a jeho uplatnenie prostredníctvom námietky zaujatosti. Justičná revue, 56, 2004, č. 6 – 7, s. 795 – 802).

Sudkyňa JUDr. M. M. napriek vedomosti o blízkom príbuzenskom vzťahu konateľa pôvodného žalobcu a sudcu JUDr. Š. Z. neoznámila predsedovi súdu túto skutočnosť napriek tomu, že môže objektívne vyvolávať pochybnosti o nedostatku nestrannosti súdu. Aj s prihliadnutím na vysokú hodnotu sporu a na dôsledné dodržiavanie požiadavky nielen účastníkov konania ale aj celej verejnosti na nestrannosť súdu nadriadený súd sudkyňu JUDr. M. M. vylúčil z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Rovnaké dôvody (objektívne kritérium) aj so zreteľom na závery ústavného súdu možno vzťahovať na všetkých sudcov Okresného súdu Poprad, a preto nadriadený súd vylúčil všetkých sudcov tohto súdu. V tomto smere považoval vyjadrenia sudcov za nerozhodujúce.“

Z citovanej časti napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd svoje rozhodnutie o vylúčení všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 C 257/2008 odôvodnil okrem iného aj poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), z ktorej konštantne vychádza aj ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, v ktorých sťažovatelia namietajú porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (a to aj v spojení s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za potrebné opakovane poukázať na svoju ustálenú judikatúru k základnému právu na zákonného sudcu (napr. I. ÚS 126/03, I. ÚS 121/06), v rámci ktorej spravidla zdôrazňuje, že pri skúmaní podstatných náležitostí pojmu „zákonný sudca“ podľa čl. 48 ods. 1 ústavy treba brať do úvahy nielen príslušnú zákonnú úpravu, ale predovšetkým ustanovenia ústavy a dohovoru o nezávislom a nestrannom výkone súdnictva. Existencia nestrannosti musí byť určená jednak podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, jednak podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť. V tomto smere ide o zvažovanie zistiteľných skutočností, ktoré môžu nestrannosť sudcu spochybniť. Z tohto pohľadu môže mať dokonca určitý význam aj tzv. zdanie (javenie sa) pochybnosti (appearance of bias). Je to inými slovami vyjadrený výstižný výrok ESLP vo veci Delcourt v. Belgicko, 1970, séria A, č. 11, podľa ktorého

„spravodlivosť má byť nielenže vykonávaná, ale musí sa aj javiť, že je vykonávaná“ (porovnaj citovanú časť z odôvodnenia uznesenia krajského súdu). Podstatnou je dôvera, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti u verejnosti vzbudzovať (III. ÚS 16/00).

Ústavný súd považoval za potrebné tiež zdôrazniť, že pri uplatňovaní svojej právomoci nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k danému rozhodnutiu, ani skúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na poskytnutie ochrany len v tých prípadoch, ak porušenie procesných práv účastníkov konania, ktoré sú chránené zákonmi, by znamenalo súčasne aj porušenie základných práv alebo slobôd deklarovaných ústavou alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná (I. ÚS 13/00, IV. ÚS 287/04). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené právne závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, alebo z ústavného hľadiska inak neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. III. ÚS 180/02, IV. ÚS 1/02).

V danom prípade je uznesenie krajského súdu primeraným spôsobom odôvodnené. Nemožno z neho však vyvodit', ako sa krajský súd vysporiadal s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa splnenia podmienok na podanie námietky zaujatosti ustanovených v § 15a ods. 2 a 3 OSP, t. j. s námietkou, že v danom prípade bola námietka zaujatosti podaná oneskorene a súčasne že nebola žalovaným riadne odôvodnená.

V tejto súvislosti ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Priorizovanie

formálnych požiadaviek vyplývajúcich z noriem bežného zákonodarstva (formálne poňatie právneho štátu) môže totiž v konkrétnych súdnych konaniach (alebo iných právom upravených konaniach pred orgánom verejnej moci) viesť k rozhodnutiam, ktoré budú v zjavnom rozpore s účelom a zmyslom príslušnej právnej úpravy a v konečnom dôsledku môžu v súdnych konaniach spôsobiť porušenie práva na spravodlivý proces, a to bez ohľadu na to, či dôjde k porušeniu tohto práva len vo vzťahu k jednému alebo vo vzťahu ku všetkým účastníkom súdneho konania. Tieto zásady musí mať na zreteli pri svojej rozhodovacej činnosti nielen ústavný súd, ale aj iné orgány verejnej moci.

V zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobe, ktorý ustanovil zákon. Ústavný súd sa vo svojej doterajšej judikatúre už priklonil k zásade prednosti ústavne konformného výkladu, čo v konaní o súlade právnych predpisov vyjadril týmto právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a medzinárodnými dohovormi a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou.“ (PL. ÚS 15/98). Zásadu prednosti ústavne konformného výkladu ústavný súd uplatňuje ale aj v konaniach o návrhoch fyzických osôb alebo právnických, pričom zdôrazňuje, že z tejto zásady „vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd.“ (II. ÚS 148/06, m. m. tiež napr. IV. ÚS 96/07). Ústavný súd v súvislosti s citovaným dodáva, že ústavne konformný výklad je príslušný orgán verejnej moci povinný uplatňovať vo vzťahu ku všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Vychádzajúc z uvedeného v danom prípade, aj keď krajský súd rozhodol o vylúčení všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 C 257/2008 bez toho, aby vyvrátil argumenty sťažovateľky týkajúce sa splnenia podmienok na podanie námietky zaujatosti podľa § 15a ods. 2 a 3 OSP, ktoré mu navyše neboli a ani nemohli byť v čase rozhodovania o žalovaným vznesenej námietke zaujatosti známe, napadnutým uznesením a jemu predchádzajúcim postupom v tejto veci podľa názoru ústavného súdu rešpektoval ústavné princípy a požiadavky vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj príslušnej judikatúry ESLP. Krajský súd vylúčením všetkých sudcov okresného súdu, teda aj zákonnej sudkyne JUDr. M. M., z prerokovania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 17 C 257/2008 odstránil akékoľvek pochybnosti o prípadnej absencii ich nestrannosti vyplývajúcej z objektívnych dôvodov založených na existencii kolegiálnych vzťahov medzi sudcami pracujúcimi na spoločnom pracovisku. Z týchto okolností sa nemožno stotožniť s tvrdením sťažovateľky o tom, že namietané uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne, pretože najvyšší súd uviedol, že všetkých sudcov okresného súdu vylúčil v záujme nestranného rozhodnutia, zohľadňujúc vysokú hodnotu sporu a s cieľom odstránenia akýchkoľvek pochybností o ich nezaujatosti.

V tejto súvislosti ústavný súd tiež podotýka, že zo spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 17 C 257/2008 vyplýva, že sama sťažovateľka vzniesla podaním z 3. septembra 2010 (doručeným okresnému súdu 6. septembra 2010) námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi JUDr. M. M., pretože aj podľa jej názoru vznikli objektívne pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti zákonnej sudkyne v predmetnom konaní, a navrhla jej vylúčenie. Krajský súd o uvedenej námietke zaujatosti rozhodol uznesením sp. zn. 19 NcC 17/2010 z 23. septembra 2010 tak, že zákonnú sudkyňu z prerokovania a rozhodovania veci okresného súdu pod sp. zn. 17 C 257/2008 nevyvylúčil.

Krajský súd preto rešpektujúc požiadavky ústavne súladnej aplikácie právnych predpisov a judikatúry ESLP vylúčením zákonnej sudkyne, ako aj všetkých sudcov okresného súdu z prerokovania a rozhodovania danej veci zachoval rovnosť účastníkov konania (sťažovateľky, ako aj žalovaného) tak, aby rozhodovanie o danej veci mohlo byť

uskutočnené nestranným sudcom. Z uvedených dôvodov nemožno jeho postup a uznesenie v danej veci označiť za arbitrárne a bez opory v platnej legislatíve, a preto je podľa názoru ústavného súdu uznesenie krajského súdu z ústavného hľadiska akceptovateľné a udržateľné. Na základe uvedených skutočností ústavný súd nezistil medzi napadnutým uznesením takú príčinnú súvislosť s namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a tiež jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorá by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie umožnila vysloviť ich porušenie.

Z rozhodovacej činnosti ESLP v spojitosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru tiež vyplýva, že súd, ktorý prejednáva námietku účastníka konania o zaujatosti sudcu, nerozhoduje o merite veci (sťažnosť č. 19231/91, rozhodnutie z 9. januára 1995). Jeho rozhodnutie sa týka len zloženia súdu, ktoré nie je „občianskoprávneho charakteru“ v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ide o právo procesné. Pokiaľ by malo zloženie súdu vplyv na hlavné konanie a rozhodnutie na ňom prijímané, je potrebné pripomenúť, že podstata konania sa musí priamo týkať práv a záväzkov súkromného charakteru (Ringeisen vs. Rakúsko, rozsudok zo 16. júla 1971, séria A, č. 13), čo v konaní o námietke zaujatosti sudcu nemožno tvrdiť (sťažnosť č. 58751/00, rozhodnutie z 11. decembra 2003).

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľky po predbežnom prerokovaní odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2011